

Utbildningsutskottets betänkande

1976/77: 1

med anledning av motion om tillgodoräknande i Sverige av akademiskt prov i Danmark, Finland, Island eller Norge

Motionen

1975/76: 1503 av herr Torwald m. fl. (c, m, fp) vari hemställs att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande angelägenheten av att snabbt fastställa vilka examina i övriga nordiska länder som skall anses jämförbara med aktuella svenska universitets-examina.

Utskottet

Reglerna för nordisk tentamensgiltighet innebär att studerande, som undergått godkända tentamensprov eller andra motsvarande prestationer i mer än ett nordiskt land, skall äga att foga samman dessa prov och prestationer till en sammanfattande examen eller del av examen (motsvarande) i ett av de länder där proven eller prestationerna fullgjorts. Den studerande äger därvid erhålla bevis över examen eller del av examen (motsvarande) enligt i vederbörande land gällande bestämmelser.

Universitets- och högskoleexamen i ett nordiskt land ger behörighet för utbildning av påbyggnadskaraktär (t. ex. forskarutbildning) inom universitets- och högskoleväsendet även i övriga nordiska länder. Sådan examensgiltighet skall skiljas från *rätt att utöva ett visst yrke* (auktorisering, legitimation) eller *rätt att söka och inneha viss tjänst* (t. ex. som lärare, överläkare o. d.) i något av de nordiska länderna.

I motionen 1975/76: 1503 hävdas att skolöverstyrelsen (SÖ) och utbildningsdepartementet å ena sidan och dåvarande universitetskanslers-ämbetet (UKÄ) å andra sidan har olika uppfattning om hur pass jämförlig norsk Candidat Philologieexamen är med svensk filosofie licentiatexamen när det gäller *rätten att söka och inneha lektorstjänst i det svenska skolväsendet*. Motionärerna önskar ett klarläggande av gällande principer.

Utskottet vill först crinra om att Kungl. Maj:t år 1964 i numera upphävda bestämmelser om disputationssprov föreskrev att den som i Danmark, Finland, Island eller Norge avlagt akademisk examen, vilken enligt bestämmelserna i vederbörande land medförde rätt att vid universitet eller motsvarande läroanstalt därstädes undergå disputationssprov för doktorsgrad, ägde rätt att vid svenskt universitet (motsvarande) utgiva och offentligen försvara vetenskaplig avhandling. Den konkreta innebörden härav var enligt uttalanden från UKÄ år 1965 att hovedfags-examen och magisterkonferens i Danmark, filosofie licentiatexamen i

Finland samt hovedfagseksamen och magistergrad i Norge i forskarutbildningshänseende ansågs likvärdiga med svensk filosofie licentiatexamen. UKÄ underströk i anslutning härtill att regeln om vissa nordiska examinas likvärdighet i vad gäller rätt att vid svenskt universitet utgiva och offentligen försvara vetenskaplig avhandling inte kunde vara bindande för andra myndigheter, exempelvis för SÖ, då det gällde att bedöma de nämnda examinas värde i förhållande till stadgade kompetenskrav för innehav av tjänster och liknande.

Sedan forskarutbildningen i Sverige år 1969 reformerats gäller den bestämmelsen att utbildning som fullgjorts i annat land än Sverige skall kunna efter medgivande av examinator tillgodoräknas vid avläggande av doktorsexamen här.

Vad därefter beträffar rätten att söka och inneha lärartjänst i det svenska skolväsendet vill utskottet anföra följande.

På uppdrag av Nordiska Kulturkommissionen har en expertgrupp utarbetat en i oktober 1965 framlagd sammanställning angående lärarutbildning i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Denna sammanställning ledde inte till utfärdandet av nya behörighetsregler för lärartjänst i Sverige. Sammanställningen används emellertid av SÖ och länskolnämnderna som information vid prövning av behörighet för sådan sökande till lärartjänst i Sverige, som har utbildning från annat nordiskt land.

Utskottet har inhämtat att det enligt SÖ:s bedömning är förenat med stora svårigheter att utforma fasta regler om behörighet till lärartjänst i Sverige för den som har utbildning från annat land. Ett inte ringa antal separata ansökningar av detta slag har under årens lopp prövats av SÖ. Enligt SÖ:s mening har nuvarande förfarande med prövning från fall till fall och med möjlighet att beakta olika föreliggande omständigheter hittills fungerat väl.

Då det således för närvarande är svårt att på annat sätt än genom individuell prövning lösa frågor om behörighet till lärartjänst i de nordiska ländernas skolväsende föreslår utskottet att motionen 1975/76: 1503 inte föranleder någon riksdagens åtgärd. Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionen 1975/76: 1503.

Stockholm den 9 november 1976

På utbildningsutskottets vägnar
STIG ALEMYR

Närvarande vid ärendets slutbehandling: herrar Alemyr (s), Larsson i Staffanstorps (c), Nordstrandh (m), Jönsson i Arlöv (s), Johansson i Skärstad (c), fröken Hörlén (fp), herr Karlsson i Mariefred (c), fru Hjelm-Wallén (s), herrar Strindberg (m), Sundgren (s), fröken Rogestam (c), herrar Hagberg i Örebro (s), Ullenhag (fp), fru Sandéhn (s) och herr Sivert Andersson i Stockholm (s).

*Bilaga 1***Nordiska ministerrådets beslut 1975-06-12 angående nordisk tentamensgiltighet**

Undervisnings- och kulturministrarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige

- som hänvisar till det i artikel 3 i avtalet 1971-03-15* om nordiskt kulturellt samarbete angivna verksamhetsområdet för samarbete på utbildningsområdet, avseende bland annat dels vidgade möjligheter för studerande och andra hemmahörande i ett nordiskt land att utbildas sig och avlägga examen vid de övriga nordiska ländernas utbildningsanstalter, dels ömsesidigt erkännande av examina, delexamina och andra prestationsbeskrivningar,
- som utgår från att en geografisk rörlighet inom Norden av studerande vid de nordiska ländernas utbildningsanstalter på ett verksam sätt stärker kulturgemenskapen i Norden och därför bör främjas på skilda sätt,
- som med nordisk tentamensgiltighet avser rätten att föga samman godkända tentamensprov och andra motsvarande prestationer från minst två nordiska länder till en sammanfattande examen eller del av examen (motsvarande) i ett av de länder där prestationerna fullgjorts, varvid förutsätts att mot prestationerna svarande befrielser erhålls i det land där bevis om genomgången utbildning utfärdas,
- som anser, att samarbetet på utbildningsområdet i Norden i de hänseenden som bland annat berörs i artikel 3 i det nordiska kulturavtalet skulle väsentligt stärkas genom utfärdande av nya regler om nordisk tentamensgiltighet,

har överenskommit om följande:

Artikel 1

Detta ministerrådsbeslut har till syfte att skapa grundläggande författningensliga förutsättningar för nordisk giltighet av godkända tentamensprov och andra motsvarande prestationer inom i första hand de humanistiska, matematisk-naturvetenskapliga och samhällsvetenskapliga områdena vid universitet och andra läroanstalter för högre utbildning i Norden. En utgångspunkt för avtalet har varit att normalstudietider kommer att finnas inom berörda områden av den högre utbildningen i samtliga nordiska länder.

Artikel 2

Studerande, som undergått godkända tentamensprov eller andra motsvarande prestationer i mer än ett nordiskt land, skall äga att föga samman dessa prov och prestationer till en sammanfattande examen, eller del av examen (motsvarande) i ett av de länder där prestationerna fullgjorts enligt de bestämmelser som gäller där.

Den studerande äger därvid erhålla bevis över examen eller del av examen (motsvarande) enligt i vederbörande land gällande bestämmelser.

Artikel 3

Vid tillämpningen inom vederbörande land av vad i artikel 2 sägs skall beaktas normalstudietiden för de tentamensprov och andra motsvarande prestationer som den studerande dels fullgjort vid en eller flera nordiska läroanstalter utanför det land där han vill utfå bevis om examen eller del av examen (motsvarande), dels har att fullgöra inom det senare landet, innan bevis om den examen eller del av examen (motsvarande) som den studerande syftar till skall kunna utfärdas där.

Beräkningen av den studerandes studietid i det land, där examen eller del av examen (motsvarande) skall avläggas, skall grundas på skillnaden mellan ovan angivna normalstudietider.

Artikel 4

Vid tillämpningen av artikel 3 andra stycket skall den studerandes återstående studietid beräknas med hänsyn tagen till å ena sidan det ämnesmässiga innehållet i de tentamensprov och andra motsvarande prestationer som fullgjorts och å andra sidan den studerandes studiemål. Härvid skall gälla att inte annan ämnesmässig överensstämmelse skall krävas än sådan som är av avgörande betydelse för nämnda studiemål.

Bedömningar enligt denna artikel skall göras under medverkan av närmast berörda sakkunniga instans eller instanser vid den läroanstalt där den studerande vill utfå bevis om examen eller del av examen (motsvarande).

Artikel 5

För de studier som vid tillämpning av artikel 3 och artikel 4 beräknas återstå för den studerande, innan det avsedda studiemålet uppnås, skall vid vederbörande läroanstalt upprättas ett konkret program. Detta kan vid behov upprättas successivt.

*** Avtal mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om kulturellt samarbete**

Avtalet undertecknades den 15 mars 1971 och trädde i kraft den 1 januari 1972.

Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar, vilka utgår från den nära kulturgemenskapen i Norden, vilka lägger stor vikt vid det vitt förgrenade och omfattande samarbete, som äger rum under medverkan av Nordiska rådet och andra samarbetsorgan, och vilka hänvisar till Samarbetsöverenskommelsen mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige av år 1962, har överenskommit om följande.

Artikel 3

Samarbetet på utbildningsområdet skall inriktas på

- a. utbildningens mål, innehåll och medel,
- b. utbildningssystemets struktur,
- c. pedagogiskt utvecklingsarbete.

Härvid skall avtalsparterna

- d. främja undervisningen i de andra nordiska ländernas språk, kultur och samhällsförhållanden,

e. vidga möjligheterna för studerande och andra hemmahörande i ett nordiskt land att utbilda sig och avlägga examen vid de övriga nordiska ländernas utbildningsanstalter,

f. inrätta gemensam utbildning eller gemensamma utbildningsinstitutioner, i synnerhet inom de mest avancerade och specialiserade utbildningslinjerna,

g. åstadkomma ömsesidigt erkännande av examina, delexamina och andra prestationsbeskrivningar,

h. söka samordna den offentligt anordnade utbildning som syftar till att ge behörighet för viss yrkesutövning, på så sätt att den ger samma behörighet i alla de avtalslutande staterna,

i. söka tillgodose önskemål från medborgare i ett nordiskt land som bor i ett annat nordiskt land om undervisning på hans modersmål.

— — —

*Bilaga 2***Universitetskanslersämbetets (UKÄ:s) bestämmelser 1976-06-14 om tillgodoräknande av prov vid universitet eller motsvarande läroanstalt i Danmark, Finland, Island, eller Norge**

Regeringen har 1976-04-22 utfärdat förordning om nordisk tentamensgiltighet (1976: 275). Förordningen trädde i kraft 1976-06-09. I förordningen föreskrivs att studerande vid svenskt universitet, karolinska institutet, högskolan i Luleå eller svensk teknisk högskola får tillgodoräkna sig godkänt prov som avlagts vid universitet eller motsvarande läroanstalt i Danmark, Finland, Island eller Norge enligt bestämmelser som UKÄ meddelar. När UKÄ meddelar sådana bestämmelser för studerande vid filosofisk fakultet skall UKÄ beakta de beslut angående nordisk tentamensgiltighet som Nordiska ministerrådet har meddelat 1975-06-12.

I Nordisk utredningsserie 3/74 publicerades ett inom nordiska kultursekretariatet 1973-12-01 avgivet förslag till nordisk tentamensgiltighet. Över detta förslag avgavs under 1974 yttranden av UKÄ, efter hörande av rektorsämbetena vid universiteten, högskolorna i Linköping och Luleå samt tekniska högskolan i Stockholm, ävensom av centrala studiestödsnämnden och Sveriges förenade studentkårer.

UKÄ upphäver dels UKÄ:s allmänna bestämmelser 1965-12-31 om tillgodoräknande av akademiska prov, som avlagts i Danmark, Finland, Island eller Norge, dels UKÄ:s bestämmelser 1969-04-15 om tillgodoräknande av akademiska prov i vissa rättsvetenskapliga ämnen, som avlagts i Danmark, Finland eller Norge.

UKÄ meddelar följande bestämmelser.

Bestämmelser om tillgodoräknande av godkänt prov vid filosofisk fakultet (motsvarande) i Danmark, Finland, Island eller Norge

1. Bestämmelserna avser sådana fall, där en studerande, oavsett om han tidigare har varit inskriven vid svensk filosofisk fakultet eller inte, efter studier vid filosofisk fakultet (motsvarande) i Danmark, Finland, Island eller Norge vill tillgodoräkna dessa studier för att avlägga examen, som anges i 9 § kungörelsen (1969: 50) om utbildning vid de filosofiska fakulteterna, eller för att få betyg över enskild studiekurs enligt föreskrifterna i samma kungörelse.

2. Tillgodoräknande som avses i punkt 1 skall grundas på nordiska ministerrådets beslut 1975-06-12 angående nordisk tentamensgiltighet.

3. Studerande, som vill tillgodoräkna studier vid filosofisk fakultet (motsvarande) i Danmark, Finland, Island eller Norge, har att göra ansökan därom till rektorsämbetet vid den läroanstalt, där han avser att avlägga examen eller att förvärva betyg över studiekurs. Han skall bifoga de betygsskrifter, studieplaner och övriga handlingar, med vilka han vill styrka sin ansökan.

4. Rektorsämbetet har att, innan beslut om tillgodoräknande fattas, i

mån av behov inhämta yttrande i ärendet från vederbörande utbildningsnämnd och institution.

5. Rektorsämbetet skall upprätta ett studieprogram för sökanden. Detta kan, alltefter sökandens studiemål, avse en eller flera studiekurser. När sökandens studiemål är att avlägga hel examen, skall programmet ange vilka studiekurser och kurser som skall inhämtas för att bevis om examen skall kunna utfärdas. Motsvarande skall gälla när studiemålet avser del av examen (viss eller vissa studiekurser).

6. Tillgodoräknande enligt dessa bestämmelser får inte avse mindre studieenhet än hel studiekurs om minst 10 poäng eller — inom studiekurs — hel kurs om minst 5 poäng. Inom ramen för examen om 120 respektive 140 poäng får studier motsvarande högst 100 respektive 120 poäng tillgodoräknas och för sekreterarexamen högst 60 poäng.

7. Vid rektorsämbetets handläggning av ärende enligt dessa bestämmelser skall iakttagas de allmänna mål och riktlinjer som enligt gällande svenska examensbestämmelser och andra föreskrifter av regeringen eller UKÄ finns fastställda beträffande vederbörande examens omfattning, inriktning och huvudsakliga innehåll.

8. I den studerandes examensbevis (motsvarande bevis) redovisas studier som av rektorsämbetet befunnits motsvara hel studiekurs på följande sätt.

På originalspråket införs *dels* vederbörlig ämnesbeteckning (motsvarande), *dels* beteckningen på ifrågavarande studiekurs (motsvarande).

Vidare anges det poängtal som studiekursen skall anses omfatta, det utländska vitsordet samt, där så är möjligt, datum för detta vitsord och den utländska läroanstaltens namn.

9. Studerande skall av rektorsämbetet vid den läroanstalt där han avser att avlägga examen eller att förvärva betyg över studiekurs kunna få förhandsbesked beträffande möjligheten att tillgodoräkna studier vid filosofisk fakultet (motsvarande) i Danmark, Finland, Island eller Norge. För förhandsbesked skall dessa bestämmelser gälla i tillämpliga delar.

10. Rektorsämbetet har att meddela de ytterligare föreskrifter och anvisningar som kan behövas för handläggningen av ärende enligt dessa bestämmelser.

Bestämmelser om tillgodoräknande av godkänt prov vid annan än filosofisk fakultet (motsvarande) i Danmark, Finland, Island eller Norge

Tillgodoräknande av godkänt prov vid annan än filosofisk fakultet (motsvarande) i Danmark, Finland, Island eller Norge sker enligt beslut av rektorsämbetet i varje särskilt fall. Rektorsämbetet skall därvid i tillämpliga delar beakta *dels* nordiska ministerrådets beslut 1975-06-12 om nordisk tentamensgiltighet, *dels* UKÄ:s bestämmelser 1976-06-14 om tillgodoräknande av godkänt prov vid filosofisk fakultet (motsvarande) i Danmark, Finland, Island eller Norge.

